

Svarbią vietą ekspozicijoje užima mokslinė B. Sruogos veikla, susijusi pirmiausia su jo pedagoginiu darbu universitete – to laikotarpio fotonuotraukos, skaitytų paskaitų konspektų, mokslinių straipsnių rankraščiai, moksliniai darbai – knyga „Dainų poetikos etiudai“ (1927) bei dvitomė „Rusų literatūros istorijos“ studija (1931, 1933). Svarbus akcentas – B. Sruogos santykis su teatru, garsiojo Teatro seminario subūrimas bei knygos teatro istorijos tema – „Kipras Petrauskas“ (1929), „Šarūnas“ valsčių teatre“ (1930), „Lietuvių teatras Peterburge“ (1930).

Svarbią vietą užima ir paties B. Sruogos dramaturgija – išleisti dramos veikalai, pastatymų teatruose fotonuotraukos, kūrybiniai rankraščiai, šeimos – žmonos Vandos Daugirdaitės-Sruogienės ir dukros Dalios, artimųjų bei draugų fotonuotraukos, namelio statyba, laisvalaikis. Neatsiejiama biografijos dalis – kalnai, į kuriuos rašytojas dažnai keliaudavo, pats vesdavo grupes. Eksponuojamas ledo kirtiklis, su kuriuo B. Sruoga nesiskirdavo jokioje kelionėje, eilėraščių bei straipsnių kalnų motyvais rankraščių fragmentai, kelionių fotonuotraukos.

Patį skaudžiausią ir dramatiškiausią B. Sruogos gyvenimo etapą – Štuthofio koncentracijos stovyklą, į kurią profesorius buvo išgabentas 1943 metais, atspindi stovyklos vaizdai – kartuvės, krematoriumo krosnis, kalinių gyvenamieji barakai, autentiškas Štuthofio koncentracijos stovyklos kalinio švarkelis, metalinis dubuo, kalinių sąrašai, rašytojo asmens bylos dokumentai. Ir, suprantama, kūrybinė B. Sruogos veikla – stovykloje parašytų dramos veikalų rankraščių fragmentai.

Paskutiniaisiais gyvenimo metais iš nuotraukų žvelgia išsekęs ir sulysęs rašytojo veidas. Ekspozicijoje randame fotonuotrauką, kurioje B. Sruoga sėdi savo namelio verandoje Kaune su savo artimiausiais bičiuliais. Čia jis praleido paskutinę gyvenimo vasarą. Įdomus garsiosios atsiminimų knygos „Dievų miškas“ rankraštis ir mašinraštis su cenzūros taisymais bei rašytojo susirašinėjimas ir pastabos leidėjams. Šiandien ši knyga, išėjusi tik praėjus dešimčiai metų po rašytojo mirties, išversta į 11 užsienio kalbų. Vertimus rasime naujoje ekspozicijoje. Taip pat ir paskutiniųjų kūrybinių rankraščių fragmentai – drama „Pajūrio kurortas“, eilėraščių ciklas „Giesmės Viešnei Žydriajai“, nebaigta istorinė drama „Barbora Radvilaitė“, vertimas „Sakmė apie Igorio žygį“.

Naująją ekspoziciją papildo įvairūs memorialiniai B. Sruogos daiktai – šachmatai, kuriuos taip mėgo rašytojas, akiniai, rašikliai, kandikliai ir kt., meno kūriniai – dail. Justino Vienožinskio, Gražinos Didelytės sukurti B. Sruogos portretai, Vytauto Cipliausko paveikslas „Milžino paunksmėje“, nutapytas Čikagoje, Albino Elskaus scenografijos fragmentai B. Sruogos dramai „Aitvaras teisėjas“.

Zenono Baltrušio nuotraukose rašytojo
Balio Sruogos literatūrinės ekspozicijos fragmentai.

Atnaujinta ekspozicija „Muziejus neregiiui“

Violeta JASEVIČIŪTĖ

Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus filiale – M. Žilinsko dailės galerijoje, (Nepriklausomybės a. 12, Kaunas) veikia ilgalaikė šiuolaikinio meno paroda neregiam ir silpnaregiams – „Muziejus neregiiui“.

Stiklo menininko Artūro Rimkūno objektas „Nėmanomas interjero elementas“

THE RENEWED EXPOSITION “THE MUSEUM FOR THE BLIND”

Violeta JASEVIČIŪTĖ

The article speaks about the renewed contemporary art exhibition for the blind and weak-sighted “The museum for the blind” opened in M. Žilinskas Art Gallery, branch of M. K. Čiurlionis National Art Museum, in 2006. So far, Lithuania did not have an art museum with the permanent contemporary art exposition for the blind. Even blind people say that there isn’t analogous exhibition in Europe. In The beginning 2008, the exhibition was enriched with new authors and their works.

Today, 19 artists present their traditional works: sculptures, paintings, graphics, textile, art glass and examples of post-modern arts, like installations and objects speaking about the diversity of materials, techniques and genres, individual styles and original artists’ ideas. The exhibition is organized on the tactile principle, also using some specific moments. These are labels in Braille; graphic works are shown in cliché which let the blind to sense the inscribed picture. The exposition invites both adults and children. Besides the tactile principle other human senses – hearing, smell and taste are used.

Ekspozicijos „Muziejus neregiiui“ fragmentas.
L. Valužienės nuotr.

Iki šiol nė vienas dailės muziejus Lietuvoje neturėjo nuolat veikiančios šiuolaikinio meno ekspozicijos, skirtos neregiam. Patys neregijai tvirtina, kad tokios parodos nėra ir Europoje.

Paroda „Muziejus neregiiui“ – tai įsisenėjusios skolos gražinimo gestas, kurį išpildo nuoširdus rengėjų ir dalyvių siekis suteikti galimybę nereginiam muziejaus lankytojui susipažinti su šiuolaikiniu menu ir jo kūrėjais.

„Muziejus neregiiui“ – tai ne vien parodos pavadinimas ar tuščia retorika. Tai apeliacija, iššūkis, siekiamybė ir būtinybė, kuriai pirmas žingsnis jau žengtas.

Keletas faktų iš parodos kūrimosi istorijos

1997 m. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus filiale, Paveikslų galerijoje buvo surengta pirmoji ne tik Lietuvoje, bet ir Rytų bei Vidurio Europos šalyse paroda neregiam „Šeštojo pojūčio beiėškant“, po to – akcija „Dienos sapnai“ (2002) bei edukaciniai projektai „Grafika. Nuo raizinio iki...“ (2001), „Menas + Menas bendrauti“ (2003–2008), kuriuose lankėsi ir aklieji. Tai buvo svarbūs savo revoliucingumu, gimę intuityviai, moraline, humaniška nuostata bei kūrybingumu paremti renginiai, neturint nei apriorinės patirties, nei pavyzdžių, kuriais galima būtų sekti.

Pasitikrinti savo eksperimentinių projektų pagrįstumą buvo galima tik 2000 metais, kai į Lietuvą buvo atvežta ir Lietuvos dailės muziejuje, Vilniuje, įrengta paroda „Gamtos pajautimas su Sezanu“ (kuratorė Francua Reynet (Francoise Reynette), 1995 m. Paryžiuje įkūrusi „Artesens“ organizaciją). Ekspozicijoje ant molbertų buvo išstatytos Polio Sezano (Paul Cezanne) kūrinių reprodukcijos, o prie jų įtaisytos dėžės su įvairiais daiktais, pvz., prie naturmorto – muliažiniai vaisiai, o prie peizažo – skalda, žvyras, akmenukai... Vargu ar įmanoma tokiu būdu atpažinti P. Sezano tapybą, jo kūrybos unikalumą. Akivaizdu, kad toks meno pažinimo kelias tik klaidina neregintį suvokėją.

Logiškesnė, informatyvesnė buvo kita „Artesens“ organizacijos paroda „Nuo Lespiugo „Veneros“ iki Rodeno „Mąstytojo“. Jos pagrindą sudarė antikinės Graikijos, etruskų, romaninio stiliaus, gotikos, renesanso ir kitų epochų skulptūrų kopijos, kurias neregijai galėjo apčiuopti. Tai iš tiesų vienas iš būdų supažindinti akluosius su senovės kultūros paveldu, tik neįtikino jų pateikimas – skulptūros

buvo supjaustytos į gabalus, kuriuos reikėjo sudėlioti į visumą lyg Lego kaladėles. F. Reynet aiškino, kad tokiu būdu siekta sustiprinti žaidimo elementą, kad neregys, konstruodamas atskiras dalis, pasijustų kūrėju, tačiau parodos organizatoriai neatsižvelgė į skulptūros esmę – tradicinė skulptūra pradiname kūrimo procese lipdoma iš molio ar plastilino, arba drožiama, skaptuojama iš medžio...

Kelias į neregijų pasaulį sudėtingas ir nenuostabu, kad iškyla įvairiausių sunkumų ar klaidų, bet lyginant su prancūzų patirtimi, akivaizdu, kad mūsų pasirinktas būdas yra arčiausiai tiesos, nes suvokėme, kad neetiška vietoj originalaus kūrinio neregiiui pateikti surogatą arba kitaip jį klaidinti.

Šiuo principu buvo vadovautasi organizuojant visus projektus neregiam ir 2006 metais muziejuje pradėta rengti nuolat veikianti ekspozicija „Muziejus neregiiui“.

2008 metų pabaigoje paroda praturtėjo naujais autoriais ir jų kūriniais.

Šiuo metu ekspozicijoje 19 menininkų pristato tradicinius kūrinius – skulptūrą, tapybą, grafiką, tekstilę, meninį stiklą bei postmodernaus meno pavyzdžius – instaliacijas ir objektus, atspindinčius medžiagų, technikų ir žanrų įvairovę, skirtingą autorių stilių bei mąstymą.

Skulptoriaus Algimanto Šlapiko šlifuito granito skulptūra „Papūsk katei į uodegą“.

Tekstilinė Virginijos Kirvelienės „Miesto dangčiai“.

Parodoje nepataikaujama nereginiam lankytoji, pabrėžiant, jog nėra skirtumų tarp reginio ir aklojo žmogaus, išskyrus vienintelį – regos aspektą.

Parodos koncepcija paremta taktiliniu principu, išnaudojant kai kurios specifinius momentus. Tai etiketės Brailio raštu (jas sukūrė stiklo menininkas Artūras Rimkūnas), grafika pristatoma ne atspaudais ant popieriaus, o klišėmis, kuriose galima užčiuopti įrėžtą, „išnuodytą“ piešinį, vaizdą.

Kūrinių siužetai pritaikyti ir suaugusiems, ir vaikams. Išnaudojamos šiuolaikinio meno galimybės – atraktyvumas, žaidybiniai elementai, kai kurie kūriniai nestokoja sveikos humoro dozės. Taip pat, be regos (šiuo atveju – lytėjimo), remiamasi ir kitais žmogaus pojūčiais – klausa, uosle, skonių.

Paroda „Muziejus neregiiui“ pasipildė dailininkų:

SIGITOS GRABLIAUSKAITĖS

LINOS JONIKĖS

VIRGINIJOS KIRVELIENĖS

EIMUČIO MARKŪNO

ARTŪRO RIMKEVIČIAUS ir

ALGIMANTO ŠLAPIKO kūriniais.

Stiklo menininkės Sigitos Grabliauskaitės darbas „Tiesa užrištomis akimis“ – tai autorės veido kaukė, atlieta iš stiklo.

Akis dengiantis raištis – užuomina į neregintį žmogų, kuris neretai jautriau ir giliau suvokia, „pamato“ gyvenimišką tiesą nei regintysis.

Žanro prasme kūrinių galima priskirti portretui, nes gyvo veido atlieja įkūnija dvasingumą, tiksliai atkartoja subtilius menininkės veido bruožus ir mažai ką turi bendro su sustingusiomis pomirtinėmis kaukėmis.

Tekstilinė Linos Jonikės „Natiurmortas“ atitinka tradicinės tekstilės reikalavimus, nes yra atliktas siuvimo, siuvinėjimo, aplikacijos technikomis, naudojant dvi ryškias kontrastingas audinio spalvas – juodą ir geltoną, apeliuojant į silpnai reginčius parodos lankytojus.

Natiurmorte vaizduojamas augalas (alijošius), knyga su drambliuku ir vaza su vaisiais. Alijošius simbolizuoja sveikatą, knyga – išmintį, drambliukas – laimę, o vaza su vaisiais – malonumą.

Šie kruopščiai įsiūti ir išsiuvinėti menininkės palinkėjimai – geros nuotaikos receptas, suteikiantis vilties ir optimizmo visiems parodos lankytojams.

Tekstilinė Linos Jonikės „Natiurmortas“.

Tekstilinė Virginijos Kirvelienės „Miesto dangčiai“, jau peržengia tradicinės tekstilės ribas ir įkūnija postmodernų mąstymą. Menininkės kūrinys pasižymi originalumu, netikėtu požiūriu į mūsų aplinką, jos santykį su menu. Autorė eksponuoja autentiškus kanalizacijos, dujų nuotėkų, telefono kabelių šulinių dangčių atspaudus, padarytus iš sudrėkintos, po to sustingusios medvilnės.

Tokiu būdu menininkė ne tik užfiksuoja istorinius laiko atspindžius (daugelis miesto šulinių dangčių nepakitę nuo sovietinės santvarkos laikų), bet ir pakylėja šiuos utilitarious paskirties objektus į meninį lygmenį.

Vitražisto, tapytojo Eimučio Markūno instaliacija „Planetos gimimas“ – tai menininko sukurtas, fantastiškas visatos fragmento modelis. Šešios, nuolat mirksinčios, vaivorykštės spektru persiliejančios, plataus diametro lempos – aliuzija į dangaus kūnus, planetas ir žvaigždes, o juodos spalvos, faktūrinis, minkštas silikoninis fonas įkūnija kosmoso materiją.

Stiklo menininko Artūro Rimkūno objektas „Neįmanomas interjero elementas“ paremtas netikėtumo principu bei sveiko humoro doze. Objekte menininkas panaudoja masinės gamybos, medinių „slankiojančių“ grindų detales, ant kurių įkomponuoja daugybę senoviško dizaino bronzinių vandens kraniukų.

Tokiu būdu, menininkas tarsi teigia, kad šiuolaikinio meno galimybės – neribotos, o linksmos fantazijos ne tik sukelia šypsnį, bet ir lavina vaizduotę.

Skuptoriaus Algimanto Šlapiko šlifuto granito skulptūra „Papūsk katei į uodegą“, taip pat nestokoja humoro. Joje vaizduojama raina katės uodega, su skylute apačioje, kurią papūtus, pasigirsta švilpuko garsas. Skulptūroje užkoduotos dar kelios prasmės, nes „uodega“ primena eismą reguliuojančio policininko lazdelę ar šlagbaumą.

Skulptūroje gvildenamos filosofinės žmogaus pasirinkimo, galimybių apribojimo temos. Jų sprendimui autorius pasiūlo alternatyvą – katino, „kuris vaikšto, kur nori“ įvaizdį, kurį sutapatina su kūrybine laisve.

Visi norintieji aplankyti parodą *mielai kviečiami*, tik reiktų sudaryti grupes, nes pavieniai galerijos žiūrovai nebus lydimi edukatoriaus. Užsiregistruoti reikia iš anksto, tel: (8 37) 22 9475, Violeta Jasevičiūtė, tel. (8 600) 97 590.